

ORMEKOMPOSTERING

Råd og vejledning til HUMUS kompostereren

HVORDAN STARTER MAN?

Inden du tømmer ormekulturen ud i kompostbeholderen, skal du sørge for, at der er lidt "mad" i bunden af beholderen, som ormene kan gemme sig i og så småt begynde at spise af.

Fyld ca. 30 cm køkkenaffald og vissent have-affald (ikke grene) i beholderen. Har du mulighed for også at blande et par skovfulde gammel kompost (ikke jord) i bundlaget, vil det være godt. Husk at vande affaldet, hvis det er for tørt.

Husk også: **Kompostmassen altid skal være fugtig, men aldrig drivvåd.**

Grav en lille fordybning i bundlaget og hæld ormekulturen heri. Ormene skal nok selv fordele sig, når de finder affaldet tjenligt at spise. Kokonerne (ormenes æg) og ormenes yngel befinder sig godt i bunken, der isolerer mod kulde og varmepåvirkninger, og indeholder de næringsstoffer, som yngelen har brug for i starten.

Dannelse af kokon.

Inden du starter komposteringen, er det en god idé, at grave et ormerør ned under kompostbeholderen. Hvis kompostmassen bliver for varm eller bundfryser, kan ormene søge ned i røret. Kompostorme kan ikke grave i jord, med mindre den er meget porøs - de kan altså ikke bare grave sig ned i frostfrie eller køligere jordlag.

SOL OG VARME

Kompostering med kompostorme forløber bedst, når kompostbeholderen står i skyggen om sommeren. Resten af året kan beholderen med fordel anbringes et solrigt sted.

Hvis solen skinner direkte på beholderen en varm sommerdag, bliver temperaturen i midten af kompostmassen nemt 40 - 50 grader, og det er mere end ormene kan tåle. De trives allerbedst ved 23 grader - de får det for varmt ved 26 grader - og de dør ved ca. 30 grader.

Men sker det at temperaturen bliver for høj søger de straks over i beholderens skyggeside eller ned mod bunden, og har man gravet et ormerør ned under beholderen vil der her være et sted hvor der under alle forhold vil være tilpas køligt for ormene.

Om du tilfører beholderen for store mængder frisk affald eller gødning fra husdyr på een gang, risikerer du at komposten begynder at udvikle så megen varme, at ormene eller deres afkom dør. Denne risiko undgår du, hvis du installerer et ormerør.

FROST OG KULDE

Kompostormenes aktivitet ophører omkring 5 grader. Bliver temperaturen endnu lavere, klumper ormene sig sammen i bunden og i midten af beholderen, hvis de ikke kan komme væk. Bliver de udsat for hård frost over længere tid, dør de. Så hvis du vil være helt sikker på, at en god bestand overlever vinteren, må du tage en spand fuld kompost med mange orme og kokoner fra, og stille den et frostfrit sted de 2 - 3 værste vintermåneder, eller grave et ormerør ned under kompostbeholderen.

HØST AF KOMPOSTEN

Når komposten skal høstes, kan du frilægge hele kompostmassen ved at løfte beholderens krop af. Hvis den er for tung, må man være to til at løfte. Herefter skovler du (med en greb) den øverste uomsatte del af kompostmassen over i en stor balje eller trillebør, indtil du når ned til den færdige kompost.

Nu fjerner du den færdige kompost, anbringer beholderens krop på bundpladen igen, og skovler den uomsatte kompost - hvor langt de fleste kompostorme befinder sig - tilbage i beholderen igen. De orme der befinder sig i den færdige kompost, må du regne med, går tabt - eller ender i solsortenes maver - når du spreder den ud på jorden. Men det er uden betydning, for du kan regne med, at der er rigeligt med orme tilbage i den uomsatte kompostmasse.

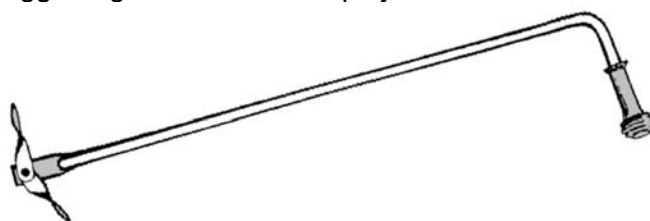
OMSTIKNING OG BELUFTNING

Omstikning af komposten foregår som ovenfor beskrevet: Skovl den til side eller op i en trillebør og tilbage i beholderen igen.

Kompostmassen trænger altid til at blive stukket om foråret, da den nemt bliver klæg og klumpet i løbet af vinteren. Det bliver den, fordi komposteringen går langsomt, når det er koldt, og mikroorganismer og orme ikke rigtig bestiller noget. Hertil kommer, at man for det meste kun tilfører beholderen vådt køkkenaffald og ingen struktur-givende haveaffald om vinteren. Endelig er luftfugtigheden meget høj, og sammen med de lave

temperaturer, der er om vinteren, fordamper affaldets vandindhold for langsomt.

Når komposten stikkes om, kan det derfor tilrådes at blande den våde kompostmasse sammen med f.eks. tørre staudetoppe, grenflis o.l. strukturmateriale i skiftende lag på ca. 5 - 10 cm's tykkelse. Brug ikke papir til strukturmateriale, det "klasker sammen" for hurtigt. Hvis du fylder forholdsvis meget køkkenaffald i beholderen, kan det evt. være nødvendigt at stikke komposten om endnu en gang eller to senere på året. Hvis du installerer et beluftningsrør i beholderen, kan du slippe for 1 - 2 omstikninger. Komposten har godt af at blive rusket op i med en beluftningsstok. Du skal ikke være bange for at bruge beluftningsstokken for meget, selvom du kommer til at ødelægge nogle orme, når du "pløjer" med den.

Ved omstikning af komposten, kan du evt. tilsætte ca. 5 håndfulde dolomitmalk, og et par håndfulde benmel.

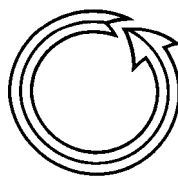
HVORFOR ORMEKOMPOSTERING ?

Kompostering med kompostorme er med til at sikre en god beluftning af komposten og holde lugtgener helt væk eller på et acceptabelt niveau.

Kompostorme fremmer også komposteringsprocessen og frembringer en næringsrig kompost, der kan anvendes som gødning i haven i tynde lag på ca. 1- 2 cm. I løbet af ca. 1 år vil ormene have formeret sig til tusindvis af orme, der sammen med dig og din familie kan spare miljøet (og kommunen) for belastningen af knap halvdelen af jeres dagrenovation og en hel del af jeres finere haveaffald.

Kompostering med kompostorme adskiller sig ikke væsentlig fra almindelig kompostering. Ønsker du at vide mere om kompostering af køkken- og haveaffald, kan du læse komposteringsvejledningen, der hører til HUMUS komposteren.

GOD FORNØJELSE !

HUMUS

Sylbækvej 1, 8230 Åbyhøj

Tlf.: +45 86 25 34 00 Fax: +45 86 25 35 22
Tlf.: +45 47 10 70 77 Fax: +45 47 10 70 79